

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

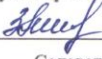
РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

Хангишиева С.З.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Салаватова З.М.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Магомедова Н.М.
Приказ №42 от «26» 08
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной (авар.) литературы»

для обучающихся 9 класса

с. Темиргое 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

(аварский язык)

ДЛЯ 9 КЛАССА

1. Программаялъе баян

Художествияб адабияталъ к1удияб кумек гъабула кинабго рахъ камилав инсан куцазе, г1агараб халкъалъул рух1ияб бечельиялъул къуч1алда г1олилазе тарбия къезе.

Адабияталъул курсалда хасаб бак1 ккола Ват1ан хиралъиялъул, миллатазда гъоркъоб гъудуллъи кквеялъул, дунялалъулго зах1матхалкъалъул мурадал ц1униялъул асар ц1алдохъабалъ куцаялъ.

Адабияталъул дарсаз лъимал т1амула миллатазул адаб-х1урмат гъабизе, миллатазда гъоркъоб гъудуллъи, вацлъи бищун къиматаб бечелъи х1исабалда къабул гъабизе.

9 класс ц1алул материал къун буго тарихиябгун-тематикияб ва жанразул тартибги ц1унун. Гъениб х1исабалде босула байбихъул классазда ц1алул дарсазда лъималазе щвараб хъалбихъи ва гъениб лъураб къуч1алда г1уц1ула хадубккун литератураияб ц1али.

9 класс малъизе программаялда рихъизарун руго лъайгун тарбия къеялъе лъик1ал ресал ругел, рич1ч1изе бигъаял, художествияб рахъалъ щвалде щварал халкъияб к1алзул гъунаралъул, авар адабияталъул ва вацлъиялъул миллатазул хъвадарухъабазул т1аса рищарал асарал.

Школалда малъизе тласа ришун руго хъвадарухъанасул художествияб рахъаль камилал, тарбия къеялъе мустахликъал асарал.

9 класс Дагъистаналъул цогидал миллатазул литератураядаса бишун лъиклал рагълул устарзабазул цо-цо асарал гъваридго малъиялъе рес къола Дагъистаналъул халкъалъул гъунки, рухлияб цолъи, глахъалаб къисмат, батли-батлияб къералъул цогояб культура буклин бихъизабизе, миллатазда гъоркъоб гъуинлъи-вацлъи бишун тладегланаб хазиналъун лъугъин баян гъабизе. Гьел классазда малъула Дагъистаналъул литература.

Программаялда мухканго чезарун руго щибаб классалда лъималазда лъазе кколел литературияб теориялдаса баянал. Асаразул анализ гъабулелъул, цалдохъабаз теориялъул баяназдаса глатидго пайда босизе ккола.

Рагла-ракъанде щун, адабияб лъай къеялъул масъала тлубан бажаруларо, глатидаб къагидаялъ класстун къватлисеб цали глуцичлого. Тлубазе ккола гьелъул програмаги.

Авар мацлалъе къиматал лъезе чезарурал нормаби. Мугалимасда тладаб буго цалдохъабазе цализе къезе цохло рихъизарурал гурелги, ахираб заманалъ басмаялде рахъал , критиказ реццарал цлиял асаралги.

1. Клалзул жавабалъе къимат къолеб куц.

«5» къимат лъола, мухканго, глураб гъварилъиялда малъараб материал цалдохъанас бицунеб ва мацлалъул гелмиял баяназе битараб определение къолеб бугони, гьединго цехолеб материал тлоклун лъалеб ва, гьелдаса пайдаги босун, тлехалда ругел гурелги, жинцаго ургъарал мисалаздалъун жаваб къуни.

«4» къимат лъола щуйил къиматалъе мустахликъаб, амма маглиялъулъ, яги хадуб-цебе рекъон бачиналъулъ, 1-2 гьалат1 яги бицадулъ 1-2 сакъат ккараб жавабалъе.

«3» къимат лъола ц1ехолѣб материал аслияб куцалъ ц1алдохъанасда бич1ч1ун ва лъан бук1ин бихъизабулѣб, амма определение къолаго, яги бит1унхъваялъул къаг1ида бицунаго, г1унгут1аби риччараб, т1убараб мух1канлъи гъеч1ѣб жавабалъе.

«2» къимат лъола малъараб материалалъул ц1ик1к1унисѣб бут1а ц1алдохъанасда лъалѣб батич1они, бицунѣб жоялъул тартиб гъеч1ого, бак1-бак1алде кланц1ун бицунѣб бугони.

2. Х1асилал:

1	Расул Х1амзатов «Дир рак1 муг1рузда буго»	1
2	Р.Х1амзатов «Дир Дагъистан»	1
3	Р.Х1амзатов «Дир Дагъистан»	1
4	Сочинение «Дир Дагъистан»	1
5	Р. Х1амзатов «Эбелалде»	1
6	Р. Х1амзатов «Авар мац1»	1
7	Г1абдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул ц1аралдасан»	1
8	Г1абдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул ц1аралдасан»	1
9	Г1абдулмажид Хачалов «Хваразул ц1аралдасан»	1
10	Сочинение «Дир анищ ккараб х1алт1и»	1
11	Муса Мух1мадов. Г1умру ва творчество. «Манарша»	1
12	Муса Мух1мадов «Манарша»	1

13	Муса Мух1мадов «Манарша»	1
14	,Х1аж1 Гъазимирзаев «Васасде».	1
15	««Гъудуласде».	1
16	Машидат Гъайирбекова «Эбелалъул рак1»	1
17	Сочинение «Эбелалъул х1ат1икъ - алжан»	1
18	Ф.Г1алиева «Кини».	1
19	Ф.Г1алиева «Кини».	1
20	Ф.Г1алиева «Кини».	1
21	Г1абасил Мах1амад «Саба-Меседо»	1
22	Г1абасил Мах1амад «Саба-Меседо»	1
23	Г1абасил Мах1амад «Саба-Меседо»	1
24	Г1абасил Мах1амад «Саба-Меседо»	1
25	Сочинение-рассуждение «Дие кинаблъун бихъизе бокъилаан дир Ваг1ан»	1
26	Г1умар-х1аж1 Шахтаманов «Къаралазул г1ор», «Рач1а, гъудулзаби».	1
27	Г1арип Расулов «Хазина»	1
28	Г1арип Расулов «Хазина»	1
29	Мух1амад Ах1мадов «Дие бокъун буго», «Гъале г1азу балеб», «Ч1ужуг1адан», «Сардалги къоялги къацандулелъул»	1

30	Дагъистаналъул халкъазул адабияталдаса. Хизгил Авшалумов «Дир мадугъа - дир тушман»	1
31	Нурадин Юсупов «Гъавураб къо».	1
32	Феликс Бахшиев «Минаялда тIад бомба»	1
33	АхIмадхан Абу-Бакар «Даргиязул ясал»	1
34	Ибрагъим ХIусенов «Имам Шамилги я гъудиявги»	1

3 Метапредметиял хIасилал :

1. БатIи-батIиял жанразул ва тайпабазул текстал бичIчIун цIализе ругъунлъи, текстал кIалзул ва хъвавул формаялда гIуцIизе лъай.
2. Сверхуь тIабигIаталда нахъгIунтIизеги цогидазулгун бухъен гъабизеги каламалдаса пайда боси.
3. Накъиталъе гIахъаллъи гъабулев чиясухъ гIенеккизеги, диалогалъуль гIахъаллъизеги, батIи-батIиял пикраби рукIиналъе мукIурлъизеги, жиндирго пикру загъир гъабизеги, гъелъие далил бачинеги разилъи.
4. Предметал дандекквезе, гъезул анализ ва синтез гъабизе, гъел гIаммлъизаризе, тIелазде рикъизе ва цоцада рельеьинаризе лъай.
5. Предметазул ва предметазда гъоркъор ругел бичIчIиял лъай (цоцазулгун гъоркъоблъи, маданият, творчество, тIехъ, асаралъул хIасил, художествияб текст ва гъ. ц.); гуманитариял (ай инсанасул, гъесул культуралялъул, тарихалъул бицунел) ва эстетикиял (ай искусствоялда, дунялалда ва гIадамазул гIумруялда жаниб берцинлъиялъул, гъайбатлъиялъул хIакъалъуль бицунел) предметазда гъоркъор ругел бухъенал ричIчIи.
6. ЦIалиялда цере лъурал мурадал ва масъалаби ричIчIизе ва гъел тIуразаризе лъай.

7. Цебе лъураб масъалаялда рекъон цІалиялда хурхарал хІалтІаби планалда росизе, гъезда хадуб хелкквезе ва гъезие къимат къезе бугеб бажари лъугъинаби

4. ЦІалул тематикияб план:

№	Дарсил тема	СагІат
1	Расул ХІамзатов «Дир ракІ мугІрузда буго»	1
2	Р.ХІамзатов «Дир Дагъистан»	1
3	Р.ХІамзатов «Дир Дагъистан»	1
4	Сочинение «Дир Дагъистан»	1
5	Р. ХІамзатов «Эбелалде»	1
6	Р. ХІамзатов «Авар мацІ»	1
7	ГІабдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул цІаралдасан»	1
8	ГІабдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул цІаралдасан»	1
9	ГІабдулмажид Хачалов «Хваразул цІаралдасан»	1
10	Сочинение «Дир анищ ккараб хІалтІи»	1
11	Муса МухІмадов. ГІумру ва творчество. «Манарша»	1

12	Муса Мухамедов «Манарша»	1
13	Муса Мухамедов «Манарша»	1
14,	Хижи Газимирзаев «Васасде».	1
15	««Гьудуласде».	1
16	Машидат Гьайирбекова «Эбелалъул ракъ»	1
17	Сочинение «Эбелалъул хъатикъ - алжан»	1
18	Ф.Галиева «Кини».	1
19	Ф.Галиева «Кини».	1
20	Ф.Галиева «Кини».	1
21	Габасил Махамед «Саба-Меседо»	1
22	Габасил Махамед «Саба-Меседо»	1
23	Габасил Махамед «Саба-Меседо»	1
24	Габасил Махамед «Саба-Меседо»	1
25	Сочинение-рассуждение «Дие кинаблъун бихъизе бокъилаан дир Ватан»	1
26	Гумар-хижи Шахманов «Къаралазул гьор», «Рача, гьудулзаби».	1
27	Гарип Расулов «Хазина»	1
28	Гарип Расулов «Хазина»	1

29	Мухамад Ахмадов «Дие бокьун буго», «Гъале глазу балеб», «Чужугладан», «Сардалги кьоьлги къацандулелъул»	1
30	Дагъистаналъул халкъазул адабияталдаса. Хизгил Авшалумов «Дир мадугъа - дир тушман»	1
31	Нурадин Юсупов «Гъавураб къо».	1
32	Феликс Бахшиев «Минаялда тIад бомба»	1
33	Ахмадхан Абу-Бакар «Даргиязул ясал»	1
34	Ибрагъим Хусенов «Имам Шамилги я гъудиявги»	1

5. Написял х1асилал :

жив Россиялъул ва Дагъистаналъул гражданин вук1ин бич1ч1и

Ват1аналдехун рокъи ва адаб-х1урмат бижизаби

Ват1аналдаса ва миллатал г1емераб Республикаядаса ч1ух1и

жив маг1арулав (аварав) вук1ин бич1ч1и

г1агараб ракъалъул ва жиндирго миллаталъул маданият бич1ч1и

Ват1аналда себе жиндирго налъи т1убазаби

щай жив ц1алулев вугев, щиб мурадалъе г1оло

цогидазулгун гар-гар гъабизе, гъел рич1ч1изе х1адураллъи

рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1ч1и

рокъи Ват1аналде

рокъи т1абиг1аталде

жиндирго пикру ккун ч1езе лъай

авар мац1 миллиябгин культурияб бечелъи бук1ин бич1ч1изе;

жинца загъир гъабураб пикруялъул г1унгут1аби ратизе

авар каламалъул мухканлъи ва берцинлъи биччизе

художествиял текстал цалулаго, эстетикияб рокьи цебетлезабизе жигар бахъизе

6. Рагъараб календарно- тематикияб план 9 класс

№	Дарсил тема	Саг1 ат	Деятельностиялъул видал	Материально- техникаяб члезаби	Написял хласилал :	Заман	
						План	Факт
1	Расул Хамзатов «Дир рак1 муг1рузда буго»	1	Р. Хамзатовасул глумро ва творчество. 1-7б. цализе.	Тлехь Портрет	Жив Россиялъул ва Дагъистаналъул гражданин вук1ин бич1чи		
2	Р.Хамзатов «Дир Дагъистан»	1	Цализе, мац1алъул хлакълъуль	Портрет	Ват1аналдехун рокьи ва адаб-х1урмат бижизаби		
3	Р.Хамзатов «Дир Дагъистан»	1	Цализе. «Хъвадарухъанасул зах1мат»,	Тлехь. Портрет	Ват1аналдаса ва миллатал г1емераб Республикаялдаса ч1ух1и		
4	Сочинение «Дир Дагъистан»	1	Сочинение хъвазе	Калам цебетлезаби	Жив маг1арулав вук1ин бич1чи		
5	Р. Хамзатов «Эбелалде»	1	Кеч1 цализе, коч1ол тема, пикру рагъизе.	К1алзулаб цлех- рех.	Г1агараб ракъалъул ва жиндирго миллаталъул		

					маданият бичичи	
6	Р. Хамзатов «Авар мацI»	1	КечI цIализе.	ТIехь	ВатIаналда цебе жиндирго налъи тIубазаби	
7	ГIабдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул цIаралдасан»	1	Поэмаялъул хIакъалъуль баян гIатIид гъаби.	Иллюстрация	щай жив цIалулев вугев, щиб мурадалъе гIоло	
8	ГIабдулмажид Хачалов. Поэма «Хваразул цIаралдасан»	1	Поэмаялъул хIакъалъуль баян гIатIид гъаби.	ТIехь	рахьдал мацI нильер культураялъул аслу букIин бичичи	
9	ГIабдулмажид Хачалов «Хваразул цIаралдасан»	1	3 бцIа цIализе. КIудияб ВатIанияб рагъда хваразул тарих.	Портрет	ВатIаналде рокъи	
10	Сочинение «Дир анищ ккараб хIалтIи»	1	Сочинение хъвай	Калам цебетIезаби	рокъи тIабигIаталде	
11	Муса МухIмадов. ГIумру ва творчество.	1	Хъвадарухъанасул хIакъалъуль калам. Къиса баян гъабун	ТIехь	жиндирго пикру ккун чIезе лъай	

	«Манарша»		цIали:т тIоцебесеб бетIер:1-4 бутIаби.			
12	Муса МухIмадов «Манарша»	1	5-8 бутIаби цIализе.	ТIехь.	авар мацI миллиябгин культурияб бечелъи букIин бичIчIизе	
13	Муса МухIмадов «Манарша»	1	7-9 бутIаби цIализе.	Пейзаж	жинца загьир гьабураб пикруялъуль гIунгутIаби ратизе	
14,	ХIажи Гъазимирзаев «Васасде».	1	Хъвадарухъанасул творчество. КочIдузул мисалияб цIали	КIалзулаб цIех- рех. Жив-живгун хIалтIи.	авар каламалъул мухIканлъи ва берцинлъи бичIчIизе	
15	««Гъудуласде».	1	бихъизибизе. Гъезул анализ гьабизе.	ТIехь	художествиял текстал цIалулаго, эстетикияб рокъи цебетIезабизе жигар бахъизе	
16	Машидат Гъайирбекова «Эбелалъул ракI»	1	Хъвадарухъаналъул творчество. КочIол мисалияб цIали бихъизаби.	Иллюстрация	рахъдал мацI нильер культураялъул аслу букIин бичIчIи	

17	Сочинение «Эбелалъул хIатIикъ - алжан»	1	Сочинение хъвай	ТIехъ	ВатIаналде рокъи	
18	Ф.ГIалиева «Кини».	1	Поэтессаялъул бечедаб гIумру ва творчество.	ТIехъ Портрет	рокъи тIабигIаталде	
19	Ф.ГIалиева «Кини».	1	Баян гъабун, хабар цIали.	ТIехъ. Портрет	жиндирго пикру ккун чIезе лъай	
20	Ф.ГIалиева «Кини».	1	Хабар цIали	Пейзаж Портрет	ВатIаналда цебе жиндирго налъи тIубазаби	
21	ГIабасил МахIамад «Саба- Меседо»	1	Хъвадарухъанасул хIакъалъуль рагIи. Ролазде биххун, пъесаялъул 1-себ бетIер цIализе.	КIалзулаб цIех- рех. Жив-живгун хIалтIи.	ВатIаналде рокъи	
22	ГIабасил МахIамад «Саба- Меседо»	1	Ролазде биххун, пъесаялъул 2-еб бетIер цIализе.	ТIехъ	рокъи тIабигIаталде	

23	Габасил Махаммад «Саба- Меседо»	1	Ролазде биххун, пъесаялъул 3-еб бетлер цӀализе.	Иллюстрация	жиндирго пикру ккун чезе лъай	
24	Габасил Махаммад «Саба- Меседо»	1	Ролазде биххун, пъесаялъул 4-еб бетлер цӀализе.	ТӀехь	ВатӀаналда цебе жиндирго налъи тӀубазаби	
25	Сочинение- рассуждение «Дие кинаблъун бихъизе бокъилаан дир ВатӀан»	1	Сочинение хъвай	Калам цебетӀезаби	рокъи тӀабигӀаталде	
26	ГӀумар-хӀажи Шахтаманов «Къаралазул гӀор», «РачӀа, гъудулзаби».	1	Поэтасул хӀакъалъуль калам. КучӀдул пасихӀго цӀали.	ТӀехь	рахъдал мацӀ нильер культураялъул аслу букӀин бичӀчӀи	
27	ГӀарип Расулов «Хазина»	1	Хъвадарухъанасул хӀакъалъуль рагӀи. Хабар цӀали.	ТӀехь Портрет	ВатӀаналде рокъи	
28	ГӀарип Расулов	1	Хабар цӀали, анализ	ТӀехь.	рокъи	

	«Хазина»		гъаби.		т1абиг1аталде	
29	Мух1амад Ах1мадов «Дие бокъун буго», «Гъале глазу балеб», «Ч1ужуг1адан», «Сардалги къоялги къацандулелъул»	1	Куч1дул пасих1го, баян гъарун ц1али. Аеализ гъаби.	Пейзаж Портрет	жиндирго пикру ккун чезе лъай	
30	Дагъистаналъул халкъазул адабияталдаса. Хизгил Авшалумов «Дир мадугъа - дир тушман»	1	Дагъистаналъул адабияталъул х1акъалъулъ чанго раг1и. Х.Авшалумовасул г1умру ва творчество.	К1алзулаб ц1ех- рех. Жив-живгун х1алг1и.	авар мац1 миллиябгин культурияб бечелъи бук1ин бич1ч1изе	
31	Нурадин Юсупов «Гъавураб къо».	1	Хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творчествоялъул бицин.	Т1ехъ	жинца загъир гъабураб пикруялъулъ г1унгут1аби ратизе	

32	Феликс Бахшиев «Минаялда тIад бомба»	1	Хъвадарухъанасул хIакъалъуль рагIи. Асар пасихIго, баян гъабун цIали.	Иллюстрация	авар каламалъул мухIканлъи ва берцинлъи бичIчизе	
33	АхIмадхан Абу-Бакар «Даргиязул ясал»	1	Хъвадарухъанасул гIумру ва творчествоялъул бицине. Асар цIализ .	ТIехъ	художествиял текстал цIалулаго, эстетикияб рокъи цебетIезабизе жигар бахъизе	
34	Ибрагъим ХIусенов «Имам Шамилги я гъудиявги»	1	ПасихIго цIализе, баян гъабун.	Портрет	рахъдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчи	